

Szerkesztői szállítás

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes czikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 frt.
Félévre 6 " "
Negyedévre 3 " "
Egy hóra 1 " "

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedőse, hova az előfizetéseket s hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyezer hasábrorot garmond sor ára 6 frt. Selyegül minden hirdetés után 30 fr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelk Alajosnál (Wallreile 22 Haasensteint és Voglerst (Nauer Markt 11).
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-utca 9 szám emelet.)

„KELET”

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.

Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

A választási törvényről.

I.

(D.) Már régebben köztudomásra hozták a lapok, hogy a kormánykörökben a választási törvény újabb átdolgozás alatt áll, némelyek szerint egészen új választási törvény forgott volna tervezetben.

Egy végleges választási törvényre nézve mi már e lapok hasábjain régebben elmondottuk nézeteinket, s ahozképest nem is tekinthetjük a mostan a ministerium által a képviselőház elé benyújtott törvényjavaslatot egyébként, s az valóban céljaira nézve is nem egyéb, mint az 1848-i választási törvény egy-két kétesebb tételének kimagyarázása s egyes hiányainak kiigazítása s jelesen administratív intézkedéseinek czélszerűsítése.

Ha a kérdést úgy vesszük fel, haladást és előmenetelt látunk ebben is mindenestre, ha még bármi okból nincs a törvényhozás azon helyzetben, hogy egy kimerítőbb törvényt alkothasson, azzal is használja a közérdeknek, ha a létezőt jobbitgatja s kétesebb tetteit világosabban kimagyarázza; azt hisszük senki sem fogja azt állítani, hogy ez által ki lenne zárva azon kilátásunk, hogy alkotmányos szervezetedünk rendszeres előhaladásával együtt, ezen kérdés is részletesebben s sarkalatosabban fog szabályoztatni; mert hisz, ha erre nem számíthatnánk, akkor jelesen az erdélyi részekre nézve sok praedicium lenne megörökösítve, melyek közt legelső az, hogy a választókerületek nincsenek a népképviselő elveivel összhangzólag a népesség s más fontos érdekfactorok követelményei szerint kikerekítve.

Jelen törvényjavaslat egy eddig különböző magyarázatokat megengedett anomáliát enyésztet el, a midőn úgy értelmezi az 1848-i törvényhozás azon kimondását: birt jogot senkitől el nem venni, mikép ez csakis a jog élvezetében élt egyénekre, nem pedig ősjogok alapján az utódokra is átmenő kasztjogokra vonatkozik. S valóban, miután a jogegyenlőség eszméje kimondatott, ezt másképp magyarázni nem is lehet, vagy pedig csak chinaera volt az ősiség eltörlése s a kiváltságok politikai értelmének megszűntetése.

Annyival inkább amugy kellett ezt a ministeriumnak indítványoznia, mert épen az 1848-diki törvényekben egy analogia élénken szól ezen magyarázat mellett, egy intézkedés, a mely analogiának igen jó, ámbár megvalljuk, Erdély részére praediciumnak is elég nagy, miután látjuk, hogy még jelenleg a választási törvény, mely a parlament reformjának rugójába nem csap át, e kérdést nem is érintheti.

Erdély uniólódott ugyan, de csak féligmeddig van képviselve a közös parlamentben, mert a felsőház erdélyi tagjaira az 1848-i törvényt nem úgy magyarázták, mint ekkor a képviselőválasztásra

jogosultakra nézve. A törvény azt mondta, hogy a regalistákat „e potiori nobilitate” kell kinevezni; s valóban mindig a jobb birtoku s régiebb nemesi családokból is teltek ki a királyi hivatalosok közül azok, kik nem hivatali rangjuknál fogva voltak illetékesek. A potior nobilitas fogalma alatt nem a czimes mánások értettek, mint Magyarországon; a mánások magok is, mint magyar nemesek, s csak azok, kik meghivattak, birhattak igénynyel; így a királyi hivatalosság nem volt születéshez kötve, de a nemesség felszíne volt arra illetékes.

Az 1848-iki törvény élvezett jogot senkitől elvenni nem akarván, meghagyta az erdélyi regalisták képviselői jogát is, hanem úgy magyarázták a törvényt, a hogy hozva is volt; csak azokat hívták meg a felsőházba, kik már az 1848-diki országgyűlésen regalisták voltak; s így nem a nemesség felszínének jogát védette a törvény, hanem azokét, a kik mint királyi hivatalosok személyesen a törvényhozói jog élvezetében voltak.

Ez elég biztos analogia a nemes választókra nézve is azon magyarázathoz, a mit a jelenlegi törvényjavaslatban tett a ministerium; s e magyarázat igazságosabb is, mert a jogegyenlőség terén teljes kibontakozásra vezet.

Igaz, hogy mi részünkről, ha egy nagyobb, egy sarkalatosb elvet elfogadjuk, elfogadjuk annak végkövetkezményeit is; s aristocraticus öskorunk ezen hektikus kimulása helyett szívesen elfogadjuk a szabadelvű önfeláldozás gyorsabb intézményeit; de másrésztől nem lehet megtagadnunk, hogy a ministerium az 1848-ki fennebb említett eszme keretén nem lépett túl, sőt azt helyesebb magyarázata által a jogegyenlőségi eszmék követelményeihez képest összebb szorította.

Azt is felemlíthetjük, hogy az általunk felhozott analog magyarázatok között ez utóbbiból ered Erdélyre nézve kevesebb praedicium, mert az által, hogy a születési jogon birt választói jog a nemeseknél s városi öspolgároknál, az annak élvezetében volt egyéneknek fenhagyatott, örököseiktől pedig elvonatott, ez által a nemesség s régi polgárság, mint olyan, a születési jogáni választói jogtól elesett, de Erdély egy választó hatósága sem ejtetett ezáltal el attól, hogy az országházba követeket küldhessen, mert ha rendre mind ki is halnak azok, kik még személyesen ez ő választói jog gyakorlatában meggyatnak, ott lesznek a census és tudományos qualificatio által választásra jogosultak, s mindig lesz, a ki követeinket megválassza; ellenben 1848-ki regalistáinkból már csak néhány jó öreg úr lézeng közöttünk boldogabb és dicsőséges pályájának alkonyatán, még pár esztendő és az országos képviselő hasonfelére való befolyástól, a felsőházban való részvételtől Erdély függetlenebb eleme tökéletesen kikopik; s kikopik azon felsőházban, melynek jelenleg főtényezője személy szerint a grófi, bárói czimvel bírók, s dacára annak, hogy egészen hasonló jogforrásból eredett grófi és bárói czimeket elég egyén bir Erdélyben is. Ám pedig ne higgyük, hogy a felsőház semmi! Az a törvényhozás egyik factora; ellensúlyozó, jóváhagyó hatásában nagy és fontos érdek tényezője — abból kizárva lenni az ország csaknem egynegyed részének, bizony nem tréfa!

Ép ennek megfontolásával terjeszkedtünk mi ki e kérdésre is a választási jog és censusról írott cikksorozatunkban.

Természetes, hogy amott elmondott eszméink a jelenlegi ministeri törvényjavaslattal praeripealva nincsenek, s e kérdést ezúttal csak mint analogiát hoztuk fel: hogy im egy magyarázatot, mely utókövetkezményeiben reánk nézve sokkal kedvezőtlenebb, szó nélkül elfogadtunk mindnyájan, sőt 1848 után a dolog természetéből kifolyólag tekintettük; ehézképest épen nem döbbenhettünk meg egy egészen analog magyarázaton, annál kevésbbé, miután ez semmi esetre sem vonja maga után azon végcéljában igazságtalan következményt, mit von Erdély törvényhozásrai befolyására nézve maga után az előbbeni.

Pest, 1871 nov. 23.

(A.) A horvát ügyek fejlődésében örvedetes változás készül beállani. A folyó év elején megjelent képviselő választásokban az unionistapárt jelöltjei tudvalevőleg teljesen megbuktak s a kamra tagjainak csaknem kilencz tizedrésze az úgy nevezett nemzeti ellenzék sorából került ki. Ezen párt határozott programmal még eddig nem lépett ugyan a közönség elé s így tervei nagybárra a homály leplebe burkolvák. De a mennyire hirlapjaiból s egyes manifestatioiból kivehetni, első köteleességének a horvát-magyar kiegyezés revizióját s a két ország közt nyolcz évszázad óta létező viszony szétszakítását tekintti.

Nem tagadható, hogy a horvátoknak Rauch báró volt bán kormányzása ellen számos jogosult panaszuk lehetett. Azon időkben ott a corruptio nevezetes szerepet játszott s mint az ellenzék állítja, főleg a közgazdasági téren, hol üzletek köcsérel volt szó, nem mindig a „tisza kezek” politikája szerepelt. Megengedjük, hogy ebben sok az igaz, de a pesti kormány segített a bajon, midőn a báni méltóságot más férfi kezébe tette. Ezen visszaélések nem azt mutatták, hogy a kiegyezés, mely Magyarországra évenként több milliónyi terhet hárít, mely a horvátoknak a legteljesebb autonomiát nyújtja, mely a határvédőke nekik visszaszerezte, Horvátország érdekeit sértene; legfőkébb a zágrábi kormány élén álló férfiak ellen tanuskodtak azok.

A pesti kormány a jelen időt semmiesetere sem tekinthette alkalmasnak arra, hogy a szerencsésen elintézett közjogi kérdést ujjal napirendre hozza. Miután pedig tudja, hogy az évek óta folyó szenvedélyes izgatások miatt a tartománygyűlés feloszlása s új választások elrendelése nem sokat használna s a feloszlott gyűlés tagjai másodsor is megválasztatnának, a közjogi kérdés fölvetésének megakadályozása végett nem tehetett mást, mint hogy a tartománygyűlés összejvetelét már két ízben elnapolta.

Ezen állapot természetesen örökre nem tarthat s az okból a kormány egyszerre kétoly eszközöz folyamodott, melyek egyike vagy másika bizonyosan célhoz vezetend. Mindenek előtt az unionista párt tagjait értekezletre kéréte föl, hogy az ország közvéleménye iránt kellő tájékozást nyerjen. Ezen értekezlet tegnapelőtt megtartott Zágrábban. Nagy és népes gyűlés jött össze, Horvát-Szlávonország minden vidékéről, mintegy kétszáz talán több notabilitás jött el, hogy véleményét az ország állapota s a párt jövőnd politikája felett ki-mondja. Az értekezlet tegnap terjedelmes programot fogadott el, mely még ugyan nincs előttünk, de a távirati tudósítások szerint a legszigorubbán ragaszkodik az 1868-iki kiegyezéshez s minden rajta teendő módosítást határozottan visszautasít. Ezen manifestatió a pesti kormánynak biztos alapul fog szolgálni, hogy a január közepén összeülő tartománygyűlés ellenzék részének esetleges túlzott igényeit visszautasítsa.

Ezenkívül hír szerint a magyar ministerelnök magával a horvát ellenzékkel is bizalmas alkudozásokat kezdett, hogy a párt törekvéseiről némi tájékozást s authenticus felvilágosítást szerezzen magának. Ezen alkudozásokról sok eltérő hír kering, de ha a horvát nemzet a nyolcz százados együttlét által alkotott érdek-közösséget és rokonságot egészen ignorálni nem akarja, úgy bizonyosan készséggel sietend a magyar kormány által eléje nyújtott békejobbat elfogadni. Itt Pesten szívesen megadnak

mindent, mi a létező törvények szellemével összeegyeztethető.

Országgyűlés.

Pest, nov. 22-én.

(Vége.)

A 88. és 89. §-ok (szintén bírságok) elfogadtatnak.

90. §. (A 87 §. eseteinek súlyosodása vagy ismétlése egy évre bíróságilag továbbra is az iparengedély felüggesztését vonja maga után.) Elfogadtatik.

91. §. (Erkölcsei tekintet ellen vétők iparuk folytatásától bírói ítélet által meghatározott időre eltilthatók.)

Madarász József itt 200 frttól 1000-ig emelkedhető bírságot, egy hótól egy évig terjedhető fogságot hoz javaslatba. Csernatony kéri: miuton? Halmossy Endre az indítványt feleslegesen tartja, mert a büntető törvény ily esetekről gondoskodik. Salávy minister a közigazgatási hatóságnak nem kíván ily hatalmat engedni, mi az 1. §-sal is ellenkezik.

Ennélfogva megtartatik a szerkezet módosítás nélkül.

Tissa Kálmán itt egy új §-t indítványoz, mely a 8. §. a) és b) pontjában említett telepések büntetésének súlyosítását szabja meg. Elfogadtatik.

Pavlovics István a 92. §-t kihagyatni óhajtja (a zsarolási háaározatok érvénytelenségéről.) Marad, valamint a 93. is, melyet Madarász József kíván kihagyatni.

94 §. (a bírságok közigazgatásilag hatatnak be) — Madarász József specificáltatni akarja annak hovaforrását; marad a szerkezet.

95. §. (elévülés 6 hó alatt) Halász B kisebb módosításával fogadtatik el.

VI. Fejezet. Az iparhatóságokról és az eljárásról.

96. §. (bírói competentia). Elnök felolvasatja Pestváros kérvényének ide vonatkozó részét, mely szerint a kapitányságot első fokú iparügyi bíráskodással kívánja felruháztatni.

Ghyezy Kálmán megjegyzésére, hogy csak a ház tagjai által beadott indítvány tárgyalható, a kérvény elejtetik.

Wahrmann, jogosnak de időelőtlének tartja Pestváros kérését, s a rendezésnél fogja elővenni.

Szlávy minister az indítványokat a megyerendezési törvényvel ellenkezőknek tartja. Mire a szerkezet megtartatik.

97. §. (az iparhatóság pótolhatja az iparbizottságot tanviszonyi esetekben, honnét 30 nap alatt rendes bírósági utra térhetni birtokon kívül)

Irányi a bizottsághoz visszautasítani kívánja, Csiky S. birtokon kívül felebbezést, s a második bekezdés kihagyását javasolja, Halász Boldizsár „tudomásvételt” kíván csak a ministeriumnak engedni.

Szlávy minister Halász módosítványát helytelennek, Irányiét azonban jogosultnak tartja, hogy az eljárás külön törvény által szabályoztassék, de erre már nincs idő, s így megnyugtatsul azt kívánja beszúrtni, míg külön törvény által nem szabályoztatnak.

A §. a minister és Szontagh Pál (göm.) stylaris módosításaival fogadtatik el.

Az eljárás részleteire vonatkozó 98. 99. 100. 101. 102. §-ok Halmossy Endre módosításaival fogadtattak el. (Az eljárás szóbeli.)

103. §. Jelen törvény alá nem esnek;

a) mezőgazdasági és erdei termelés, marha- és lótenyésztés, halászat folyó vizekben, tavakban és csatornáknak, kert és szőlőművelés s az ezekkel összefüggő mellékpar, a mennyiben az illetők leginkább saját nyers termékeik feldolgozására és eladására szorítkoznak; b) a bányászat és kohászat; c) az állami egyeduralás és az azzal összekötött vállalatok; d) a katonai intézetekben és üzlettelepeknél alkalmazott katonák munkája; e) a malom és italmérsi üzlet annyiban, a mennyiben az ahhoz való jog a kir. kisebb haszonvételek sorába tartozik; f) a vasut, gőzhajózási és csatornázási vállalatok; g) hitel- s biztosító intézetek; h) a tengeri hajózás és tengeri halászat; i) rendes átjárók (kompok. réyek) állítása folyókön, tavakon, csatornákon és a fauszató vállalatok; k) az ügyvédek, mérnökök

foglalkozásai: l) a gyógyászat gyakorlása (orvosok, sebészek, stb.) és minden nemű gyógyintézetek, (ideértve a szülész-házakat, tébolydákat,) valamint az állatgyógyászat és a gyógyszerészet; m) a magánoktatás és nevelés; n) az irodalom vagy művészet tárgyainak sokszorosításával foglalkozó iparágak (könyv-, réz-, aczél-, fa- és könyvnyomdák) s az időszaki lapok kiadása; o) nyilvános táp-, oktató- és gyógyintézetek ipari foglalkozása; p) a házaló kereskedés; q) a közönséges napszámos munka. Mindezekre nézve a törvényhozás további rendelkezéseig a fennálló törvények és rendszabályok szolgálnak zsinormértékül.

Győrffy Gyula az n) pontot kéri kihagyatni (mert a nyomdaiparra is kiterjeszteni óhajtja az iparszabadságot,) Várady János az e) pontot a regálék megszüntetése által, mire nézve egy határozati javaslatlal számos képviselő nevében sürgelti a törvényjavaslatot. Falk Miksa Győrfi-nőzetét osztja, de itt per tangentem fogapontosithatónak nem hiszi. Szathmári K. az indítvány mellett szól.

Gr. Csáky Gy. fh. j. átnyújtja a főrendiház üzenetét, mely szerint ez a botbüntetés eltörléséről szóló, urbíriségi és írtványokról szóló törvényjavaslatokhoz hozzá járult.

Szentesítés alá bocsátattnak.

Ülés vége 2 órakor.

Kolozsvár, a germanisatio és még valami.

I.

(Folytatás.)

Mondjunk meg őszintén minket magyarizálással vadoló német és szász urak, van-e ilyesre Magyarhonon kívül példa? Van-e eset, hogy valaki tíz—husz évig ellakjék Németországban, azon új honnak minden javadalmával éljen, a nélkül, hogy nyelvét eltanulja? De ne menjünk oly messze. Valyon itt Erdélyben Szebenben, Beszterczén és más szász városokban fennállhatna-e egy magyar dalegylet, minő itten a magyarok által is pártolt német Hilaria? főleg egy Szebenben, hol egykor az európai híré Lisztet, Reményit, mert bátorokdák Rákoczi vagy magyar dalt játszani, lepiszegették? Hiszen a szászok, különösen újabb idő óta, annyira nem igyekeztek a magyar nyelvet megtanulni, hogy tudok esetet Beszterczéről, hol egy panaszos ügy tárgyalására az egész ott lévő tanácsnál nem találtatott egyén, ki a mellékelt magyar okiratokat megértse, s megmagyarázza.

A magyar nyelvnek, sőt az egész magyarállam szervezetnek legnagyobb ellenesei az úgynevezett ó szászok; előbb Bécs volt Mekákók, most Berlin felé kacsintgatnak. És ezen magyarfalók kedves elégtételüket találják a „M. Polgárban“ őket helyeslő, minket ócsárló cikkeiben, minőt közelebbről a 250 szám alatt olvastunk.

De mi mégis legyingetjük szász szomszédunkat. Elég példa erre a törvényesékek beosztása. Derék magyar kerületek, városok, megyék törvényszék nélkül hagyattak, hogy a Hunyadmegyénel valamivel nagyobb szász területre öt törvényszék jusson. A magyar Vizaknát, Erzsébetvárost hozzájuk keblézték, ellenben hogy érdekeik sértve ne legyenek, Szászsebest nem az alig egy órányi távolságra eső Fejérvárhoz adták, hanem a 17. 8 mérföldre eső Nagy-Szebenhez. A kis Besztercze, tőle 3 órányi távolságu Naszód, Dévához közel fekvő Hátszeg, Fogaras törvényszékkel dicsekszenek, és a nagyobbára magyar Küküllő, Aranyos, Felső-Fejér a nélkül hagyattak. Kivétel talán Szászváros lehetne, de ne feledjük, hogy ennek

„KELET” TÁRCZÁJA.

Székely és csángó telepek.

(Folytatás.)

Csángó hitélet.

Vallásra nézve a csángók, ugyszintén a határszél melletti székely települők, mind római katolikuskok. Protestánsok csak a városokban találhatunk; egyes családok itt-ott falun is, jobbára olyanok, kik Erdélyből származtak oda, a nélkül azonban, hogy bár legcsekélyebb talajt is képesek lettek volna biztosítani maguk részére a határozott katolikus irányu csángó-székely telepek közt. Utóbbiak közé letelepedvén, vagy kihalnak, vagy katolikussá lesznek. Egyetlen kivételt képez a százakuti 183 lélekből álló prot. székely telep, mely — jóllehet katolikus csángók közt megtartotta protestáns jellegét, s jelenleg is saját lelkészszel bír.

Moldvában a „katolikus“ név annyira össze van forrva a magyar nemzetiséggel, hogy

így egy negyede szász, és a székben is csak két helységben van, csekély száma szász lakosság. A székely nemzet a közjóért teljes hazafiúi készséggel lemondott ezer éves szervezetről, de a szászokét, kik az ötvenes években az absolut Bach kormány kedviért szó nélkül adták fel a magyar által fenntartott kiváltságait, ne merjük bolygatni.

II.

Komolyan nézve helyzetünket, számot vetve magunkkal is, nehogy igényeinket túlfeszítve vendégeink, s a köztük századok óta élő fajok ellenében igazságtalanok légyünk, a tiszta igazságot tartva szemünk előtt, mégis azon tiszta meggyőződésre vezetettünk, miszerint az ellenünk szórt vádaknak ellenkezője áll, sem az itt megforduló idegen, sem más fajtbeli hazafi ellenünk méltó panaszt nem emelhet. Tisztelet becsült! légyen itt az idegen utazónak, használja nyelvét, szokásait minden erdélyi bennlakó, és valóban szabadon élvezi is, hogy sehol Európában úgy nem, sőt az idegennak kedviért mi is nyelvét beszéljük, nem különben a bennlakó szász németét, és románét. Bár eleitől fogva ne lett volna a magyar oly udvarias és előzékeny, hogy idegen vendégének, az általa meghódított népeknek nyelvét igyekezzék eltanulni, a helyett, hogy saját nemzetiségét elősőségre emelje; ennek lett áldozatja nagy Magyarhonban több eltöfosodott, Erdélyben előlamosodott vidék, mert az idegen elem irányában mutatott udvariasság még a magyar parasztnak is sajátja.

(Vége következik.)

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, nov. 25.

— A bécsi miniszterválságra vonatkozólag annyí áll, hogy Auersperg miután az alkotmányhivekkel való tanácskozás eredményét az uralkodó elé terjeszté, véglegesen megbízott a cabinet alakításával. Auersperg a tárczaalkudozások az alkotmányhü párt tagjaival megkezdette. A válság végleges megoldása még néhány napig tartani fog.

— A prágai foederalista congressus határozatairól nem sokat tudunk. A congressuson képviselve volt: Cseh s Morvaország, Galiczia, Felső-Ausztria, Tirol, Voralberg, Krajna és Stájerország, Csehországot tizenkét cseh főúr és Rieger, Zeithammer és Palaczky képviselte, Morvaországot három morva követ, Voralberget Oelz, Krajnát Costa és Bleiweis, volt továbbá ott két stájer, egy görzi szlovén, két lengyel s két tirolí. A tanácskozások a Nostizpalotában, titoktartás fogadalma alatt tartattak meg; elnök Lobkowicz herczeg volt. A tanácskozáson előfordult tárgyak közül legelőnébb vita tárgyat az eljárás Auersperg miniszteriumával szemben, valamint a jövő választásoknál tanusítandó eljárás képezte. A reihsrathban való részvétel az egyes országok elhatározására bizatott; a mi a cseheket illeti, az egyes választásoknál pedig oly jelöltek juttatnak győzelemre, kik a reichsrathba nem mennek be.

— A horvát unionisták programja hangsúlyozván a viszonyokat, melyek a horvát nemzet fejlődését hosszú időn át lehetetlenné tették, áttér a kiegyezésre. „Ezen — hangzik a program — a király által szentesített, s a két államfél által kötött szerződés fentartása hazánk érdekében van; s kell, hogy ezen szerződés és törvény alapján az uniohoz Magyarországgal oly módon és föltételek alatt, mint az megállapitatott, rendületlenül és szilárdan ragaszkodjunk.“ Horvátország speciális érdekeire térvén a át program, azt mondja, hogy a hor-

benszülött, midőn „ungur“-t, azaz magyart emleget, egyszersmind katolikust ért alatta. Mikor fogamzott meg először Moldva területén a a kath. hit? egész bizonyossággal nem mondhatni. Némelyek véleménye szerint már az V-ik században Nicetas, konstantinápolyi hitküldér által sokan a ker. hitre térítettvén; Milkov¹⁾ partján a hasonnevű városban püspökség keletkezett, mely midőn az Avarok s más Dácia földjén átvonuló népek ostromait szerencsésen kiállotta volna, ideiglenesen megszünt, akkor t. i., midőn a magyarok Atelkuzu-ba betörvén, ezen betörésük alkalmával egyszersmind a püspökséget is elhamvasztották. Erre csaknem egész századig tartó szünet állott be; mialatt a magyarok Atelkuzuból elköltözvén Pannonia urai lettek. Előbbi lakhelyöket besenyők, aztán kunok foglalták el. Utóbbiakat megalázta a magyarok győzelme, melyet Szt. László a legyőzettek részben sikerült keresztényesítésére fölhasználván, az 1093-ig szünetelő milkovai püspökséget hamvaiból ismét föltámasztotta. ²⁾

¹⁾ A Szerethnek mellékfolyója, mely az Ojtoz és Bodza közti kárpátok aljából eredvén, válpontját képezi a Moldva és Oláhhon közti határnak.

²⁾ Sulz er's Geschichte des tr nsalpinischen Daciens, III. kötet. 530. l. — ³⁾ ugyanott.

vát nemzetnek a határörvidékre nézve kifejezett óhajai máris teljesedőben vannak, ennek tovább fejlesztése óhajai a horvát alkotmánypártnak is. A fiumei kérdés békés megoldása a kiegyezési törvény 66. §-a alapján óhajtatik, a nemzet eddig elhanyagolt anyagi érdekeinek tovább fejlesztése; a sajtó- és szólaszabadság biztosítása; az igazságszolgáltatási viszonyok beható átbírlása, a telekkönyvezés jobb karba helyezése, az iskolaügy előmozdítása, névleg Zágrábban, mielőbb egy egyetem felállítása képezik a program további pontjait.

— Francaiaországban ujra fusioról beszélnek, Chambord gróf visszatágná tokjába a fehér zászlót, mely Európának már oly sok derűtséget szerzett, és elfogadná a háromszinű nemzeti zászlót. Ennek fejében a párisi gróf öt királynak fogná elismerni.

A franciaia clericalisokat boszantja az, hogy legtöbb departementi tanács az iskolának az egyháztól való elválasztását mondta ki határozatában. Ezért lapjaikban minden módon izgatják a népet. A főszerep az „Univers“-nek jut.

— A pápa hír szerint az nap, melyen a parlament Rómában megnyílik, elhagyja Rómát és Franciaországba megy. E hír mindinkább kezd megszilárdulni. Thiers Pau kastélyt fogná neki ajánlani, mert a legitimisták főfészkeben Avignonban pápa-ellenes hangulat uralkodik a lakosság nagy részénél.

— Brüsseli hírek szerint a képviselők kamarájában Barra a kormányt Dedekernek, a Lagrand-féle intézet hajdani adminisztrátorának Limburg kormányzójává lett kinevezetése miatt interpellálta. Barra élesen bírálta a kormány eljárását. A belügyminister kiemelő Dedeker becsületességét, és igazolta a kormány ebbeli választását. A kamara ülése alatt a parlament előtt, és később a királyi palota előtt népesorportolás volt, mely ezen kiáltások közt: „Éljen 1857! éljen Barra! le a miniszteriummal! éljen a király!“ a ministerium elbocsátását követelte. A tömeg rendőrgyűnőkök segélyével eloszlatott.

Egy közügy, mely személyivé s egy személyi ügy, mely közügygyé van erőszakolva.

Lapunk t. olvasói eléggé ösmerhetik a marosvásárhelyi polgári iskola tanárainak választási ügyét.

A „Kelet“ 245-dik számának egy tudósítója a választás folyamatát egész tárgyilagos sággal írta le, minden lehető reflexiók mellőzésével. Az egyszerűen előadott tények semmi részről meg nem czáfoltattak, hanem a „Székely Hirlap“ folytatván az egyik párt eljárásának helyeslését s a másikénak roszalását, azok, kik megtámadatva érezték magukat általa s nem bírták, vagy nem akarták a „Sz. H.“ hasábjait küzdterül használni: a „Keletet“ keresték föl a főnforgó vitát s a j a t s a g o s szíuben feltüntető cikkükkel.

Miután az előbbi közlemény után kétségbe nem vonatra állt az, hogy n. t. Veszely Károly ur oly intézménynél elnökösködött, mely „sem érzelmeivel, sem meggyőződésével nem találkozott“, holott szentesített törvényben gyökerezett az; miután az újabb közleményben oly ember, ki szaváért a törvényszék előtt is felelősséget vállalt, jegyzőkönyv hamisítással vádolta az elnököt és jegyzőt (Veszely Károly és Paal Gyula), sőt azt is állította amarról, hogy a gyűlés színén meghatalmoltatott, miután a n. t. ur szerint a korábbi gyűlés jegyzőkönyve nem volt a tan-

Ezen időtől fogva a kunok kezdenek a moldvai kat. történetében szerepelui. II-ik Béla korába a többször említett püspökség ismét ingadoz; II-ik András alatt azonban ujra meg erősödvén, 1223 körül kun püspökség nevezetében megy át, Theodorich püspökkel, kit Róbert esztergami érsek emelt vala a püspöki székre. IV-ik Béla alatt sok kunnak megtérése folytán további gyarapodásnak örvend; ¹⁾ ám-bátor a hitterjesztés műve itt-ott áldozatokba kerül, mint pl. Szereth városában, hol Béla halála után 8 évvel Balázs és Márkus minorita szerzetesek (eoquod idololatrium obcaecato populo vituperarent) vértanni halált szenvednek. ²⁾ Ezen időtől fogva számítja a minoritarend Moldvábani működésének kezdetét. 1359-en innen a kunok, mint független nemzet eltűnnek a történelem teréről, a Drágos alatt Mármarosból Moldvába bevándorló oláhoknak engedvén át a szerepet. De azért korántsem szűnt meg amazok közt a kath. hitélet; sőt ez Nagy Lajos alatt a magyar birodalom terjedtével új lendületet nyer, főleg azáltal, hogy V-ik Orbán pápa Laczkó (László) moldvai vajda kérésére, ki maga is latinszertartásu katolikussá lőn —

¹⁾ Redzierzski, Sulzérnél; III. k. 544. l.

²⁾ Ugyanott.

felügyelőnél, holott a rávezetett igatói szám ellenkezőt bizonyított; s Tegkivált, miután tényként állt előttünk, hogy a tanárválasztási zavarok után a polgári iskola ez időn meg nem nyílhattott; mindez szerkesztői kötelességünk kette, hogy a beküldött újabb cikket közreadjuk. Tekintve azonban a szóban forgó két urnak a tanügy terén általunk is méltányolt eddigi működését: szükségesnek tartók a szóban forgó jó erős cikk alá a következő szerkesztői megjegyzés odátételét: „E kissé kemény hangon tartott tudósítást legkivált azért adjuk közre, hogy az illetőknek alkalmat nyujtsunk a megtámadtatással szemben a védekezésre.“

Roszakarattal tehát nem valánk Veszely Károly és Paal Gyula irányában, a mit még inkább bizonyít a „Kelet“ 256-dik számának Hir-rovatában tett azon megjegyzése, melyvel kísérté a „Székely Hirlap“-ból vett hirt, hogy „a marosvásárhelyi iskolaszék egyhangulag roszalását fejezte ki Veszely K. és Paal Gy. buzgalom-hiánya fölött“ így szólván: „Ily süjtő határozatok hozatalát csak sajnálni tudjuk, mert ugy Veszely, mint Paal Gyula a tanügy terén eddig elé nem kis érdemeket szereztek s ez esemény jele annak, hogy valami rothadt Dániában.“

A szerkesztőség maga e szerint, mind a szerkesztői megjegyzésben, mind e reflexióban inkább Veszelyeknek fogta pártját, s hogy az incriminált cikket közreadta: a fent megjelölt három pontban eléggé indokolva van, ha ugyan a sajtóhatóság és közönsége kivételével valakinek indoklással tartoznék egy szerkesztő a lapjában közreadott cikkekért.

Veszely Károly ur azonban más véleményben van s a helyett, hogy, mire jóakaratulag alkalmat nyujtottunk neki és Paál Gyulának, védekeznek a jegyzőkönyv-hamisítás, a meghazudtoltatás, a szentesített törvény ellen való nyilatkozás vádjá ellenében: a „Kolozsvári Közlöny“ nov. 25-dikszámában egyenesen alólirott-ra, mint egy Deákpárti közlöny szerkesztőjére, támad, hogy hogyan mer ez a nagytsízt. ur és társai ellen ily vádakát tartalmazó cikket lapjában kiadni, mikor tudhatnók, hogy Paál Gyula jeles tanférfi; hogy Rápolyt Károly „lángoló költői lélek“) s hogy Veszely Károly alkotmányos küzdelméért már akkor az akasztófa alatt állott, midőn alólirott még „édes anyja ápoló karjain ringott.“ — s mindezeknek következtében Veszely Károly ur a „Deákpárt legszorosabb érdekében“ fölhirja a párt minden tagjának figyelmét „ez eclatans esetre, a midőn egy deákpárti lap szerkesztője pártunk önzetlen, ernyedetlen, munkás tagjait, saját privát indulatai szerént, mint az alkotmány ellenségeit polengérré állítja, az ellenzéki sajtónak nagy épülésére és tanulságára.“

Mindenek előtt jegyezze meg Veszely Károly ur magának azt, hogy alólirott semmiféle pátdognáira látatlanban föl nem esküdött, hanem legjobb meggyőződése szerint támogatta s ostromolta eddig és fogja ezután is azt, a mit belátása szerint leghelyesebbnek vagy károsnak tart. Hogy eddig s valószínűleg ezután is azt látta s látja a politikában a helyesnek a mit a Deák-párt: azért alólirott gratulálhat magának, de avval nem kötelezte s nem is fogja kötelezni magát soha arra, hogy mindenkit, a ki a Deákpárthoz csatlakozni jónak látá, derüre-borura védjen vagy meg ne támadjon

*) Szász Béla t. i. Rápolyt Károly egy kortársverseményét kinyomatla egyik m.-vásárhelyi követválasztás a kalmával. Hanem azért, ha jól emlékszünk, meg is buktunk szerencsénen.

Szereth városában püspökséget állított, ³⁾ melynek következő püspökei voltak:

1370. András (Taslozembicza) Wasito melléknévvel krakói minorita, kitűnő hitszónok és Erzsébeth magyar királynének gyóntató atyja; későbben (1380) vilnai püspök.

1383. Miklós hasonlólag minorita szerzetes.

1388. István, (Rutén) dominicanus, kit V-ik Orbán emelt a püspöki székre. ⁴⁾

1395. István, (Martini) dominicanus.

1400. János, (Sartorius) dominicanus. Kérésére IX-ik Bonifác a püspöki széket Szerethről Bákóba helyezé át. Ezen időtől fogva megszűnik a szerethi püspökség s a bákói lép helyébe. Püspökei, illetőleg János utódai a következők:

1414. István (Zaiocsek) krakói dominicanus. Ez idő tájt Moldva- Lengyelország fensőbbsege alá kerülvén, az addig magyar védnökség alatt levő szerethi, illetőleg bákói püspökségnek protectoratusát a lengyel királyok veszik át.

1431. Tamás (Ernheber) dominicanus.

(Folyt. követk.)

pláné nem is politikai, hanem, mint ez esetben, nevelésügyi kérdésben. Megtámadjuk bizony mi, ha meggyőződésünk azt javallja, magát a pártot a specialis kérdésekben, meg a kormányt, s annyi inkább az egyes hivatalnokokat, vagy privátusokat, ha arra alkalmat szolgáltatnak. Pártunk azon szolgálatait, kik csak a mester szavaival s nem a meggyőződés következtében járják azt az utat, melyet mi, nem csak nem hívogatjuk, de örülni fogunk, ha Veszely Károly ur szavára elhagyva bennünket, hozzá csatlakoznak.

Különbben nem tagadhatjuk, hogy a fogás, melylyel Veszely Károly ur él, igen ügyes és alkalmas arra, hogy a rövidlátókat elámítsa. A prépost ur a m.-vásárhelyi polgári iskola közügyeért megtámadtatik és felelősségre vonatik, a közvélemény ítélőszéke előtt. A jegyzőkönyv hamisítás, a meghazudtoltatás, szentesített törvény elleni izgatás vádjai alól avagy tisztázza-e magát? Dehogy, egy árva szót sem veszteget reá, hanem egy a vitát távolból és közönyösen néző személy ellen, Szász Béla ellen, fordul s azt denuncálja a párt előtt. Saját, valóban a párt előtt, a törvény elleni nyilatkozás vádjával sujtott személyét pedig a közügy, a párt köpenye alá bujtatja s esdekelve rimánkodik a párthoz, hogy ne hagyja, mert ime ő érdemes férfi a politika terén, ergo a pártnak kötelessége, hogy őt a felekezetieskedés, a közmívelődés kérdéseiben elkövetett bűneiben is megvédje!

Igen kényelmes és jól fizető egy theoria is volna ez! Nosza rajta te hivatalnok! csak zsarolj, resteskedjél; tégy kárt mulasztásod vagy zsebelésed által az államnak, törvényhatóságnak, vagy egyeseknek. Csak valld magad Deák-pártinak: majd a párt tűzbe megy érted s a „Kelet” kutya kötelességének fogja tartani megvédeni eljárásodat minden lehető támadások ellenében! S te is, te lángoló költői lélek! irhatod bátran a rosz veszeket. Lábatlankodhatsz a Parnaszuson — ha deák-párti vagy, nem csak meg lesznek Apolló ellen elkövetett bűneid bocsátva, hanem Szász Béla, ha Veszely Károly urnak kedvét akarja látni, még indítványozni is fogja a Kisfaludy-társaság tagválasztó gyűlésén megválasztatásodat. És te ultramontán; ki nyíltan bevallod, hogy a XXXVIII-dik törvénycikk „meggyőződéseddel és érzelmeiddel ellenkezik” (már akár Kálvin szavaira esküdjél, mert ilyenek is vannak, akár az infallibilitás híve) légy ne félj, bántalmad nem leszen, mert hiszen te, a párt önzetlen (!) ernyedetlen és munkás tagja vagy!!

Nem így nt. Veszely Károly ur! itt semmi politikai, avagy párt-kérdés fen nem forog s így, a pártnak sem „legszorosabb”, sem legtagabb érdeke érintve nincs. Hanem érintve van az, hogy igaz-e, vagy nem az az állítás, mely szerint Veszely Károly és Paal Gyula, a marosvásárhelyi iskolaszék elnöke és jegyzője meghamisították a jegyzőkönyvet, az elnök a szék gyűlésében meghazudtoltatott és a szentesített törvény ellen nyilatkozott.

A polgári iskola közügy levén: mi elég fontosnak tartók a kérdést, hogy szellőztetésére lapunkban tért nyissunk, de sem az által, hogy Veszely Károly ur a közügyben ellene emelt vád kitisztázása helyett saját személynéket támadja meg; sem az által, hogy személyét a párt s így közügy köpenyével takargatja: megfélemlíteni magunkat nem hagyjuk, hanem teljes nyugodtsággal haladunk eddigi utunkon, mely a párt és az egyesek érdekeinél is magasabbnak ösmeri az igazságot!

A nagy tiszteletű ur politikai szereplését eddigelé csak tisztelni tanultuk, de ezen érdemeért hiában várja tőlünk, hogy a tanügy, vagy egyházi élet terén elkövetett botlásainak leplezgetésére segédkezett nyujtsunk, valamint a Székely Hírlap igen gyanus utra tért szerkesztője sem kívánhatja, hogy függetlenségéről s így irói értékéről valami magas véleménynyel legyünk, midőn a prépost ur maga bevallja, hogy a szerkesztő a nagytiszteletű ur „közvetítésére” hozta „pártunk becsületéért” azt az „áldozatot”, hogy lapunkat egy oly cikkekésében kívánta jobb véleményre téríteni ez ügyben, melynek legfőbb argumentuma e szavakban culminált: „Gegen die Dummheit kämpfen selbst Götter umsonst” A jogászgyűlet gratulálhat magának őszinte közönyéhez.

Mi Pilatusként a Credóba került személyünk megtámadtatását az ügy tisztázásával viszonzoztuk. Veszely Károly ur is viselkedhetik annyi tisztelettel saját személye iránt, mint mi, hogy szintén az ügy érdeméhez szóljon! A pártot és a Keletet pedig ne féltsse sem saját, semmagunk személyeért. Az megél mi nélkülünk is! De ő koránt sincs kitisztázva az ellene nem Szász Béla által emelt súlyos vádak alól avall, hogy Sz. B-t gunyolódónak, vagy rosz szerkesztőnek nevezi.

S z á s z B é l a.

Értosltés és felhívás a Gyulai F. emléke ügyében.

A Gyulai Ferencz egykori jóls drámai színművészünk emléke ügyében a korábbi nyil-

vános közlések kapcsán a következőkről kívántuk a t. érdeklődő közönséget értesíteni.

1) Az eredeti adakozás, az időközben Horváth Paula kisasszonytól bevett 1 fttal együtt tett 569 frt 86 krt.

2) Ez összeg 1869 január 8-án a kolozsvári takaréki pénztárba helyeztetvén el, azóta 1871. júl. 1-ig kamatozott a tőke és tőkésített kamat után 70 frt 80 kr.

3) A f. év végével beveendő kamat tessen 15 frt 99, krt eszerint leend a f. év végével e vállalat pénzereje 656 frt 65 kr.

Minthogy pedig ez összeg az eredetileg tervezett emlék kiállítására nem elégséges, ennélfogva az emlékbizottmány azon reményben, hogy célizata a t. adakozók nézetével találkoznifog, szándékozik a kamatoztatást addig folytatni, míg az összeg a bevett költségvetéshez képest szükséges mennyiségre kinövi magát.

De ez intézkedés nem zárja ki a szíves adakozások tovább folytatását, sőt miután a közrésztvételnek egy újabb tetteles nyilvánulása lehetővé tenné, hogy ez emlék ne évek múlva, hanem lehetőleg mielőbb létesíttessék, az alólirt bizottmány e vállalat azon nemes célizát és irányát tekintve, hogy ez emlék felállításával a t. adakozó közönség általában a hazai színművészetet tiszteli meg; Kolozsvár városának a színtügyet oly lelkesen pártoló közönsége pedig saját szülöttje iránt legbehatóbban teljesítene a méltánylat és kegyelet kötelmeit, mindazokhoz, kiket ez ügy közelebbről érdekel azon kérésrel fordul, hogy újabb adományokkal illetőleg gyűjtéseikkel e vállalat mielőbbi létesülhetését előmozdítani sziveskedjenek.

Ugyan e kérés intéztetik a vidéki t. e. színgazgató urakhoz is, a mennyiben e vállalathoz járulni még alkalmuk nem volt.

A Gyulai Ferencz emlék bizottság. Kolozsvárt 1871, november 21.

Gr. Eszterházy János.
biz. elnök.

Bányai Vitális,
biz. tag.

Hajós János,
biz. jegyző.*)

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, novemb. 25. 10 ó. 30 p. d. e.
Érkezett: nov. 25. 11 ó. 20 p. d. e.

Az Auersperg-kormány megalakult, belügyér Lasser, igazságügyér Glazer, oktatásügyér Stremayer, kereskedelmiügyér Banhans, földmívelési Chlumetzky, pénzügyér ideiglenesen Holzgethán; a pénz- és honvédelemügy betöltése eddig bizonytalan. A felső-ausztriai, morvai, krajnai, vorálbergi, bukovinai tartománygyűlések feloszlatattak. A kinevezések holnap megjelennek a hivatalos lapban.

A csehek izgatási eszközül használják Kossuth legutóbbi leveleit s az orosz lapok szintén.

Montenegro és Szerbia Oroszországgal pártfogásával titkosan szövetségtek; Montenegró hátultöltöket, hegyi ágyukat vásároltat.

Brüsszelben több napig tartó tüntetések voltak az ultramontán Cabinet ellen.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 25.

— A képviselőház nov. 13-diki ülésén sajtóságság eset fordult elő. Az ipar-törvény egyik cikkelye a nyomda-vállalatokról szól s Györfy Gyula oly értelmű módosítványt indítványozott, hogy a hírlap-cautio szüntettessék meg. Hosszas vita után, melyben legkivált a baloldal vett részt, szavazásra került a dolog és pedig előbb az eredeti szerkezet iránt, melyet a ház 208 szavazattal, 206 ellenében elvetett; mire Györfy szövegezésére kerülvén szavazás alá, a mellett 209, ellene pedig 136 képviselő nyilatkozott. Erre lön nagy zavar, miután sem az eredeti sem a módosított szövegezést nem fogadta el a ház, míg végre a jobb és baloldal együttes helyeslésével Deák Ferencz indítványa lön elfogadva, mely szerint az illető szakasz a központi bizottsághoz utasítottat vissza, új szövegezés végett, oly megjegyzéssel azonban, hogy a hírlap-cautio eltörlését a ház elvileg már elfogadta. Az ellenzéki lapok nem győzik eléggé dicsérni Deák Ferencz igazságszerető fellépését. Ugyanazon ülésen még egy más kérdésben is együtt szavazott a két párt. Említettük ugyanis, hogy a ház megengedte Pavlovics (szerb) képviselőnek, hogy Toth Vilmos multkori választására, a Miletics féle tüntetés iránti interpellációra, a következő

*) A „Székely H.” és „Nemere” t. szerkesztőjei felkérésnek e közlemény szíves átvételére. H. J.

ülésen tegye meg reflexioit. Pavlovics beszélt is a szokott nemzetiségi frázisokkal, mire a miniszter erőlyesen hangsúlyozta, hogy a jövőendő esetekben is kötelességének ösmerendi a nemzetiségek minden olyan üzelmének vissza-utastását, melyek a magyar állam egységét, tekintélyét és magyar voltát támadják meg. E határozott hangon tartott választ majdnem az egész ház, még a szélső baloldali jó része is, helyeslő tudomásul vette. Az ülés többi részletéről lásd illető rovatunkat.

— A Marosludással szemben építendő Valéria nevű új telep alapítására alakult társulat e hó 19-dikén tartá Marosludason első rendes közgyűlést. A gyűlés népes volt, mert száz szavazatból 83 volt képviselve s elnökke Matskái Ferencz, jegyzővé, Gálfi Sándort választá meg. Tervbe van véve az új telepnek a vasuti indóházzal való hid általi összeköttetése, míg pedig ez létesülne komp fogja a közlekedést eszközölni.

— A magyarországi protestansgyűlet pénztárába, önkényes adakozások után, eddigelé 1014 frt és 43 drb. arany folyt be. Az egylet pályadíjakat is tűzött már ki és pedig egy 600 forintosat „a magyar prot. egyház történetének megírására a szathmári békekötéstől a türelmi rendelet kiadásáig” és egy 300 forintosat „a magyar nép vallás-erkölcsi életének javulásáról és hanyatlásáról az 1848-dik év óta” megírására.

— Cziriák János városunk munkás és köztisztviselőiben álló polgára tegnap 78 éves korában meghalt.

— A felnöttek oktatása érdekében különösen az írás olvasás és számolás. tehát a kellő iskoláztatásban nem részesültek nézve legszükségesebb tudni valók tanítása célizából a kolozs-dobokamegyei néptanítók egyletének közp. választmánya egyetértésben tanfelügyelő ur s a városi hatósággal, a város különböző részeiben rendes tanfolyamokat nyitand, melyek f. évi, decemb 1-én veendő kezdeteket. Ezen tanfolyamok elrendezése s a beiratások eszközzése végett vasárnap, novemb 26-án d. u. 3 órakor különböző helyeken, és pedig a belvárosra nézve a Lyceum épületében a hildelvi külvárosra nézve az újutczai ev. ref. néptanodában, továbbá a külmagyar-utczai ev. ref. néptanodában, végül a külmonostor-utczai augsteum iskolában (Haller féle kert.) értekezletek tartatnak, melyre minden érdeklődők, de különösen a tanfolyamban részt venni óhajtók meghivatnak, megjegyezvén, hogy a tanfolyam teljesen ingyenes. Végül fölkeretnek a gyár- és műhelytulajdonosok s egyéb munkások, hogy munkásaikat ezen az életbeni előmenetelt biztosító tanfolyambani részvételre buzdítsák.

— Jelentés. A báró Szentkereszti Stefáni által festett s a kolozsvári jót. nőegylet javára készített képet a „15. szám” nyerte el E sorsjegy tulajdonosa a képet bár mikor kezéhez veheti Gr. Eszterházy Jánosné választmányi tagtól Kolozsvárt a b. torda utcában Kovács Antal titkárt.

— Myilt közzönet. Alól írott f. év oct. 16-án éjjel történt tűzkár általi 600 frt. megköltségt károsodásom enyhítésül postamester I. Hantz Pál úrtól 2) véka, és t. Nyerkes József úrtól 10 véka rozst midőn átvetttem, hálás érzetemnek adok csak kifejezést midőn joltevőimnek nemes tettükért forró köszönetem nyilvánítom. M.-Bogár. nov. 21. 1871. Tokaji János ref. lelkes.

— A „Ludas Matyi” volt belmunkatársa Rakits Aladár, mult hó 15-én lakásáról eltávozván azóta nem tért vissza. Az otliklók öngyilkosságot sejtjenek, miután több ideje buskomorságban szenvedett.

— A tartós esőzés következtében mindenütt az áradás veszélyétől tartanak. A Dráva már is nagy térségeket öntött el. A Kapos vize erősen terjeszkedik. A Balaton is ugy nő, hogy ha meg nem áll, a jövő tavasszal hullámot kaszálnak a lecsapolt területeken luczerna helyett. Az esőzés miatt az új-szegedi útbán, a feneketlen sárban egy Szabó Mihály nevű sörégi ember két lovával együtt elveszett.

— Mária Immaculata főhercegnő nov. 22-én Brandeisban egy főherceget szült.

— A bukaresti cs. és kir. főügynök-ségnek az erdélyi kir. biztoshoz intézett tudósítása szerint, a cholera Moldvába hatott el, és Galaczban járványosan ütött ki; minek folytán az erdélyi közigazgatási hatóságok a megkívántatő óvintézkedések pontos megtételére figyelmeztettek.

— Haynald Lajos kalocsai érsek 10 ezer frtot ajánlott fel a szabadkai nőnevelde alapítására, melyet apácák vezetnének. A szabadkai nőegylet ez ügyben érintkezésbe tette magát az érsek ural.

— Haas Eduárd, ki a pesti régi német színház telkét megvette, a napokban a „Hungariá”-ban lakomát adott, melyre több pesti notabilitás volt hivatalos. A lakoma alkalmával Haas kifejezte hitét, hogy példáját más bécsi iparosok is fogják követni. Pesten házat építtette, a mi minden esetre örvendetes lesz, mert a monarchia üdvére Pest és

Bécs egyetértése a legnagyobb befolyással lehet. Haas Eduárd a vételár első részletének lefizetése napján 1000 frtot ajándékozott Pest árvaínak és 1000-et a gazdaszszonyok egyletének.

— Fehérvári Antal színgazgató ur, mint halljuk a színházi zenekart erősítetteti fogja. E célból 3—4 zenész már meg is érkezett volna városunkba.

— Kovács Gyula mai jutalomjátékára nagyban készülnek. A pénztárnál reggel 10 órakor már nem voltak jegyek kaphatók. Tiszteletű igen értékes és művészhez illő ajándékkal készülnek meglepni.

— Honvédelmi biztosítási szerződések. Hogy a honvédelmi helyeken a biztosítási díjakra túlzott költségek ne tétessenek, a honvédelmi ministerium elrendelte, hogy jövőre minden tűzveszélyes tárgyakra vonatkozó biztosítási szerződés jóváhagyás végett a ministeriumhoz felterjesztessék, a megkötött szerződések pedig utólagos betekintés végett beküldendők.

— Brassó város tanügyi állapotaira szomorú világitást vet, hogy az ott létező 5387 tanköteles közül csak is 2175 jár iskolába. A brassóvidéki tanfelügyelő természetesen jelentést tesz ez anomáliáról ministeriumához s felterjeszti Brassó egyik városrésze szülőinek kérelmét is, közös iskola fölállításá iránt. Brassó vaskalaposai azonban nem szeretik, hogy a magyar kormány után valami életre-való létesüljön ott s rendőri vállatásra fogják a kérelem aláíróit és panaszt tesznek a minisernél a tanfelügyelő ellen. Ezen nem igen tudunk csodálkozni, de az már még a „Magyar Polgár”-tól is csodálatos, hogy kapva kap ez alkalmon s örömmel fog Brassó czop-fosaival kezlet, csak hogy a tanfelügyelőt üthesse. Gratulálunk e szövetkezéshez.

— A magyar keleti vasút nagyváradi kolozsvári vonalának üzleti főnöke Wéber Lajos a károlyfehérvár-marosvásárhelyi vonalra, ugyanazon minőségben áttétetvén: a nagyváradi-kolozsvári vonal vezetését Simonits György üzleti főnök és inspector vette át.

KÖZGAZDASÁG.

Nagy Ferencz tanár értekezése a marosvásárhelyi vándortárlat zárulésán.

(Oct. 8-dikán.)

(Folytatás.)

Azon szerencsés helyzetben vagyok, hogy a bortermező megyék, s kisebb hatóságok részéről beküldött tudósítványok alapján — nagyjában legalább — a gyökéresen, nagy gondal, és választékosággal megújított szállótelepek létszámát, a feltogott területek, s azokba beosztott válfajokra való tekintettel, kimutathatom.

Ez a kimutatás a számtani hitelesség mértékét egészen ugyan nem üti meg; nem is tökéletes, nem is egészen bevégzett: mindazáltal a valót megközelíti, s a haladás mérveit, legalább valószínűleg kitünteti.

1) Nem correct, a mennyiben a megyei hatóságok által a felvétellel megbízott hivatalos közegek egy része akép értelmezte a feleletre kitűzött kérdést, a mint azt értelmezni nem lehet; ezekből tehát a szükséges adatokat csakis következtetés, nem számtani úton lehetett meríteni.

2) Nem tökéletes, mert hiányzanak az adatok Dobokamegye, s több erős szállómívelést folytató városok részéről, melyek közül némelyikben tudomásom szerint több új telep keletkezett, mint egész megyei területeken.

A szász földről szintén nincsenek adataink, de fontolva haladó szász atyáinkfiapál a szállószet terén átvitt reform-mozgalom annyira új, s oly lassu: mikép a jelenleg bevárható adatok a kimutatás főszámjain jelentékeny változást alig tehetnének.

Az említett megye, s néhány szállószetet hatalmasan reformáló város — zárjel közt megjegyzem, hogy Kolozsvár nem egyike azon városoknak, holott szállóterületének nagyságára a 4-ik helyet foglalja el az erdélyi részekben — megújított szállótelepeit, legyen szabad egy ideális számmal kifejezni, míg szívesek lesznek positiv adataikat beszoigáltatni; annyiban érzem magamat ezen felvételre jogosítottnak, mert két évtized óta, hivatalos, félhivatalos, közvetítői állásomnál, valamint a termelőknél folytonosan eszmecsere, s érintkezéseknél fogva kétségbe nem hozható adataim vannak, hogy Dobokamegye birtokosai s több borász-ipparal foglalkozó városaink szintén fel-fogták borászati missiojukat, s bor vidékeik terjedelméhez képest szép számmal tudnak új plántációkat felmutatni. Talán nem tévedek, ha új telepek terjedelmét 100 holdra becsülöm, melyek az importált egyes fajokkal a többi megyékben mutatkozó arányok szerint lennének beosztva.

(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő Szász Béla.

Sz. 3564. 1871.

305. t. II.

(395)

(1—3)

Arverezési hirdetmény.

Mező-Pagocsa község özsves koresoma joga jövő 1872-dik év Január 1-től kezdő leg több egymásután következő évre folyó évi December 4-én délelőtt 9 órakor Mező-Pagocsa községében, haszonbérbe fog adatni, az árverezési feltételek nevezett község előjárásánál megtekinthetők.

Tordamegye tisztségének 1871. November 24-én tartott üléséből.

Sz. 6058. 1871.

(390)

(3—3)

Pályázati hirdetmény.

A főméltóságú m. kir. belügyminiszterium által megerősített megye szervezési szabályzat alapján, a S. Szt.-György állomási helyre rendszeresített egy mérnöki 800 frt., egy főorvosi 700 frt., egy erdőszi 500 frt., egy alorvosi 300 frt., egy állatorvosi 300 frt. évi rendes fizetéssel ellátandó állomásokra, úgy a Barót és Kovásznai állomási helyekre egyenként 500 frt. évi rendes fizetéssel egy egy orvostudori, Kézdivásárhely állomási helyre egy erdőszi 500 frt., egy alorvosi 300 frt., egy állatorvosi 300 frt.; és a szék területén lakás mellett négy, egyenként 50 frt. o. ért. évi fizetéssel ellátandó, szülésznoi állomásokra: ezennel pályázat hirdetnek.

Ezen állomásokra pályázni kívánók felhivatnak, miszerint az 1870. évi XLII t. cz. 66-ik §-ében írt általános képességek igazolása mellett, mérnökök ezen szakma önálló üzletének jogosultságát és 2 évi önálló gyakorlatot; a 2 évi gyakorlaton kívül főorvosok és orvostudorok, sebész és orvostudori, alorvosok sebész-mesterei; állatorvosok ezen szaktudományuk szabályszerűen lett bévégzéséről és állatorvosi képesítettségéről kiállított, a magyar államban érvényes oklevelekkel, az erdőszi és szülésznoi pedig, ebbeli képesítettségüket szabályszerűen előtűntető és a magyar államban érvényes oklevelekkel felszerelt, szabályszerűen előtűntető pályázati folyamodványukat jövő December-hó 20-áig S. Szt.-Györgyön, a szék főtitkár méltóságos gróf Kálnoky Dénez urhoz nyújtják be.

Azok részéről, kik a baróti és kovásznai orvostudori állomásokra pályáztak: új pályázati folyamodvány beadása nem szükséges.

S. Szt.-Györgyön, 1871. évi November-hó 15-én,

Három és Miklósvár törvényesen egyesült székek közönsége.

NEM HIVATALOS.**Kifejlődött tudóvész teljesen meggyógyítva.**

Hoff János udvari szállító ur központi raktárának
Bécs, Kärntnerring 11.

Tekintetes ur! Nőm 2 év előtt tudógyuladásba esett s midőn felgyógyult, észrevettem, hogy a rossz és tökéletlen gyógyítás következtében tudóvész fejlődött ki, s minden alkalmazott segély dacára mindig ívesztőbb méreket ölt.

Nőm láthatólag meggyógyult, és későbbesével néztem azon pillanatnak eléje, melyen engem s kis gyermekait elhagyja, e ránk uzevo oly borzasztó időpontot már előre kiszámítván.

Ekkor tekintetem az ön malda-kivonatát hirdetésére esett.

Mint a vízbe fulló, a ki megmentése végett szalmaszálhoz kapaszkodik, nyultam e szer után, melyben utolsó reményemet, az utolsó mentő horgonyt láttam, és 2 palackot rendeltem belőle.

A gyógymód elején előbb lámpához hasonló nőm, szemlédőmást erőszóddott s végre tökéletesen meggyógyult, az én és gyermekeim öröme, s ez idő óta a legteljesebb egészséggel élve. Az eredményt jelen után a malda-kivonatnak köszönhető s azért — minthogy azután én estem tudógyuladásba, és alig menekültem meg a haláltól, — most állapotom javulván, bizalommal tekintek az ön malda-kivonatára s kérem önt nekem postai utánvétellel 30 palackot malda-kivonatából küldeni, s pedig vasuton Lembergig s innen postán Dolinába. Midőn önnek nőm betegségében tanúsított segítségért mély hálaomat kifejezem s óhajtvá várom a megrendelt 30 palack megjövését, maradok teljes tisztelettel.

Theiner Ferencz, cs. k. s. főfőzde-írtfelügyelő.

Dolina, 1871. aug. 24-én.

Valódi kapható: Kolozsvárt Karvázy Gyula, Fehérvárt Csiki Krisztof, Segesvárt Teutsch J. B. Décsen Krémer Sámuel, Gyergyó-Szt.-Miklós Lázár Antal özvegye és fiainál.

(353)

(4—*)

Figyelemre méltó.

(363) Orvosi tekintélyek elismerései és száz meg száz bizonyítvány magánosoktól tanúsítják a

görcs elleni óv-balsam

jeles hatását emésztésihiány-, gyomorgyengeség-, gyomorgörcs-, puffadás-, hányásinger-, gyomorsiklás- és cholera-bajokban.

E balsam ezen felül legbiztosabb szer VALTÓLÁZBAN.

Egy ólmezes, pecsételt és 3 nyelven használati utasítással ellátott eredeti üveg ára 1 frt 50, fél üveg 80 kr.

Dr. Miller mohnövény-nedve.

Meglepetés hatáson hurut, gégelob, légszűgyulladás, nyálkáság, idült köhögés, régi rekedtség, heveny és idült tüdőhurut, vérhányás és mellszorulásban. Ezen mohnövény-nedv eredeti tégelyekben van, Nro. I. meglepetés emberek, és Nro. II. 4—5 éves gyermekek számára.

Egy eredeti üvegtégely ára használati utasítással együtt 50 kr.

Beküldetett.

Legyen szives egy tucet tégelyt mohnövény-nedvvel utánvét mellett küldeni.

Eger, június 20-án 1871

BYDESKÚTY AMALIA,

az angol kisasszonyok zárdája főnöke.

Szerműhely és fő-szétküldési raktár Szentlélekutca 105 szám Brassóban.

Kolozsvárt valódi minőségben egyedül kapható dr. Hintz György és Binder K. gyógyszerárának, valamint Beszterczen: Kelp F. és társánál; Szászvároson: Specht I. gyógyszeráránál; Csik-Szeredán: Winkler F.-nél; Décsen: Szathmári K.-nál; Fogarásban: Steinberg A. gyógyszeráránál; Gy.-Szt.-Miklós: Fröhlich E. gyógyszeráránál; Hosszúfaluban: Jekelius A. gyógyszeráránál; Gyulafehérvárt: Boos K.-nál; K.-Vásárhelyt: Lukács F.-nél; Brassóban: Jekelius F., Duschon I., Kugler F. gyógyszeráránál; Földvárt: Polberth F. gyógyszer.; Medgyesen: Hintz A. gyógyszer.; Szászseben: Weissórt G. A.-nál; Nagy-Enyeden: Horváth F.-nél; Kóhalomban: Szentpéteri I.-nél; Rosnyó: Römer A.-nál; Segesvárt: Teutsch J. B.-nél; Seps-Szt.-Györgyön: Futak és társánál.

Legujabban megjelentek

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Babérlombok, báró Eötvös József műveiből.

Füzte Vachott Sándorné. Ára 4 frt.

Ma mission en Prusse.

Par le Comte Benedetti. 2-e édition. Ára 5 frt 7 kr.

Der deutsch-französische Krieg von 1870—71.

Von Dr. Hermann Fechner. Illustrierte Prachtausgabe.

Ára 6 frt 34 kr.

Irodai fali naptár

katholikus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyegilleték-táblákkal, a kolozsvári levélpósta indulása s érkezése, távirda, kamat-számítás és árendát mutató táblákkal.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. postán küldve 35 kr.

Nyomatott az ev. raf fotanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.
Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

Közhaznu

Erdélyi Képes Naptár

1872-dik SZÖKŐ ÉVRE.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

TIZENHARMADIK ÉVFOLYAM.

Sok képpel, tanulságos és mulattató olvasmányokkal.

Ára 26 kr.

Meghívás az innsbrucki (ugyevezett tiroli) sorsjegyek vételére,

melyek — mint alább látható — jobbak a készpénznél, s melyekből az első és a legközelebbi huzás már 3-ik jan. 1872. történni fog.

Alább vártól tiszteltettnél jelent a n. 6. közönségnek és újbáratnak, hogy az Innsbruck város által tett kölcsönt 1 millió forint erejéig átvette, s ezért kéri az erre vonatkozó megrendeléseket és bizonylatokat egyenesen hozzá juttatni.

Rövid vázlat az előnyek, mit e kölcsön nyújthat:

1. Ezen kölcsön kerek 1 millió forintot tesz ki, és 40 év alatt 2.539.310 frttal fizetendő vissza.

2. Ez összeg kölcsöntörvény-szerűen osztott, melynek mindenke legalább 30 frttal huzatik ki, és van ezenkívül 4 huzás évenként: 30.000; 10.000; 10.000; 10.000 stb. főnyereményről, továbbá

3. Bónuszok, hogy Innsbruck város a fizetési-kötelezettségét magára vállalja, — mit elég garancia — azon üzletszerűen, hogy az Innsbruck városi önkormányzatának egy részét megvásárolja, s kötelezi magát annak, ki főle

tovint értéke, hogy az Innsbruck városi önkormányzatának egy részét megvásárolja, s kötelezi magát annak, ki főle

1872. jan. 1-ig e nemű sorsjegyet egyenként 30 frtjával vásárolt

(ha t. i. addig a felvett sorsjegyek tartanak) egy évig, azaz január 1-ig 1873. é. jegyeket teljes vett értékükben bar mi fizetésbe előfordja, mi által a vásárló sommit se kockáztat, s így ingyen játszik 4 huzáson át 30.000; 12.000; 10.000; 10.000 stb. forintot.

Elad továbbá alább vártól váltóház ugyanoly sorsjegyeket, de kötelezettség nélkül a visszavételre a napi árfolyam szerint, most 30 frttal darabjait. Ugyanezeket a napi árfolyam szerint találni min-

den helyi és vidéki váltóházban is. Hogy azonban lehetősé tegye alább vártól váltóház mindenkinek e sorsjegyek vásárolhatását: meg egy bizonyos számú részletek tett felte, melyet 30 havi törlesztésre bocsát ki, úgy, hogy 1 frt és a törv. helyi havi részletek mellett juttathatni minden huzásra; ezeken ki kötelezi magát, hogy az utolsó részlet beérkezése után 8 napig ezen sorsjegyeket teljes értékükben visszaváltsa.

A midőn alább vártól váltóház a n. 6. közönségnek ezen sorsjegyeket ugyanolyan áron eladja, azoknak vásárlására tisztelettel meghívja: azt hiszi, hogy alig találkozik valaki, ki regzi ne óhaj-

tana vonni e juttatást, s egyet vagy többet ne vendége meg e jegyekből, s ezért meg egyszer figyelembe kéri venni, hogy midőn e sorsjegyeket amint elvett, az az sorsjegyekből vissza-

váltható lesz, hamar elfogyhat: igen csekélyt tesz a megrendelések minél előbb megfenni, mert mint fentebb említett, a váltóház elvett, hogy játszanak is vele.

Bécses megrendeléseknél 30 kr. külön mellékelendő a huzás-lajstromot 1872-re, mely bérmentve küldetik meg az illetőknek, mely megrendeléseket elfogad a

Wechselstube der k. k. priv. Wiener Handelsbank vormals Joh. C. Sothen in Wien Graben Nro. 13.

KÜLTETETT A JURY ÁLTAL LONDONBAN ODLING W. VEGYTANÁR, PIESSE S. RIMMEL E. ILLATSZER GYÁRSOK LONDONBAN HEUZE G. VEGYTANÁR A CSÁSZÁRI TANODÁN GRIGNONBA FRANCZIAORSZÁGBAN

(13) (32—*)

Figyelemre méltó hasznos találmányok!

A LONDONI VILÁGKIÁLLÍTÁSON 1862-ben kitüntetett gyógyszeres illatszerek és oltó- és asztali vegyészeti műkelekek.

BÁNYAY L. KÁROLY

Okleveles gyógyszerész találmányai: és vegyész gyártmányai **KOLOZSVÁRT** cs. k. pátenst által törvényesen védelmezve. Az egész osztrák birodalom és Magyarország területére cs. k. kizárólagos kiváltságot nyert: Gyógyszeres növényi

VICTORIA-PARFÜM

Erősítő és szőpítő illatszerek, mely általánosan hasznosnak elismertett: Mint illatszerek, mint szőpítő mosdó-szer, mint szájmosó, mint füstölő-szerek és a leghatósabb ideg- és izom erősítő.

Egy üveg tartalma 8 lat

VICTORIA-PARFÜM

Ára 1 frt 40 kr. o. é.

Ezen illatszert a Felső és a császárné és királyné legmagasabb elismeréssel **PALOTA-FÜSTÖLŐ** elfogadni kegyeskedett.

Kitüntetett gyógyszeres-növényi

BALSAMIN HAJESSENTIA.

A hajkorpa gyors eltávolítására, a hajbőr tisztítására és erősítésére s főképpen a haj hullása ellen. Egy eredeti üveg tartalma 8 lat **BALSAMIN-ESSENTIÁT**.

Ára 1 frt 25 kr.

BALSAMIN HAJERŐSÍTŐ POMADÉ

A haj hullása ellen és a hajnövekedés elősegítéséül. Egy eredeti nagyobb tégely ára 1 frt o. é. minden raktárban.

PURITAS-PECSÉTTISZTÍTÓSZESZ

Melyel minden **KELMEK** és **KESZTYÜK** színváltozás nélkül gyorsan tisztíthatók. Egy eredeti üveg ára 35 kr.

Kitüntetett gyógyszeres-növényi

AROMATIN SZAJVIZ.

A foghús erősítésére, a fogak épen tartására s tisztítására, és a szájretek rendszeres ápolására, a könnyen vérző és löngt fogak szilárdítására; ugy szintén az odvas vagy bérakott fogaktól, dohányzástól vagy egyébektől bűzös-szajszag gyors elűzésére, és azonnal kellemes szájhellet eszközölésére. Egy eredeti nagy üveggel: Ára 1 frt 25 kr. o. é.

Kitüntetett

MAGYAR NEMZETI BAJUSZPEDRÓ.

Általánosan kedvelt, szilárdul őszvetartó, s tetszés szerinti hajlékonyságú, mely a bajuszt nem törli, sőt fésűlésekor sem tépi, s mivel zsebben hordozás alatt is megtartja eredeti jó minőségét, minden időszakban kedvezőleg használható. Egy Védjegyes érc-dobozban ára 35 kr.

Kitüntetett

ERDELYI-FLORA MOSDÓ és BE-RETVALKOZÓ-SZAPPAN

védjegyes borítékban. Ára 25 kr. o. é.

RARICAL BALZAM:

TYUKSZEM IRTÓ GYÓGYSZER.

Mely által a „Tyukszem” féjdalom és metező eszközök nélkül gyorsan és gyökeresen eltávolítható. Ára 1 frt.

Kitüntetett Hajfestő-szer:

JUVENTAS-HAJFESTŐ-SZESZ.

Mely által az őszhaj, szakál, bajusz és szemöldök 1/2 óra alatt az ifjú kórhoz hasonló természetes szőke, barna vagy fekete, több hónapokig tartósan színezhető, és oly állandó, hogy a rendes mosdások után is változatlan marad. Használati eszközökkel és utasítással. Ára 2 frt 50 kr. o. é.

Kitüntetett

ERDELYI FLORA POMADÉ.

A haj szépitésére és rendszeres ápolására. Erőteljes üveg-tégelyben. Ára 50 kr. o. é. minden raktárban.

Az üvegeken kiálló betűkkel van jelölve:

BÁNYAY L. K. Kolozsvárt.

A fennebb jelölt szabott árákból minden Ducetes megrendelésnél 10% azaz egy tized ár leszámítódik, nagyobb megrendeléseknél aránylagosan több kedvezmény van szabályozva. A megrendelések egyenesen Kolozsvárra a Redoute ártelenben lévő **BÁNYAY LITERÁTI KÁROLY** saját házához intézendők.

ORVOSILAG megvizsgálva s VEGYTANILAG elemezve **ÁRTALMATLAN** létrészekből levőknek **TALÁLTATTA**, s mint legjobb minőségűek **HITELESEN AJÁNLVA** vannak.